

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ "ETT FÖNSTER AV MÖJLIGHETER – STÄRKT BARNRÄTTSPERSPEKTIV FÖR BARN I SKYDDAT BOENDE" (SOU 2017:112)

Sammanfattning

- Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till utredningens samtliga förslag.
- Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens beskrivning och analys avseende barns behov och ställning i skyddat boende.
- Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till att involveras i uppdraget om kompetensstöd till kommuner och landsting i fråga om våld i nära relationer och där förslaget är att kunskap om barn i skyddat boende ska ingå.

Inledande synpunkter

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar utredningen om barn i skyddat boende och bedömer att utredningens förslag, på sikt, kommer att få stor betydelse för barns möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda vid utsatthet för våld i nära relationer.

Förslaget att reglera skyddat boende i socialtjänstlagen (2001:453, förkortad SoL) som därmed blir ett placeringsalternativ för barn samt tillägget i föräldrabalken (1949:381 förkortad FB) om att barn ska kunna placeras med

endast den ena vårdnadshavarens samtycke, om det är till barnets bästa, innebär att det skapas helt andra förutsättningar för barn som bevittnat/utsatts för våld att få skydd. Det tydliggör att barn är egna rättighetsbärare och att det är samhällets ansvar att skydda barn så att de får möjlighet till en trygg uppväxt fri från våld. Genom den nya regleringen bedömer Jämställdhetsmyndigheten att ett perspektivskifte kommer att ske från att tidigare främst haft de vuxna i våldsutsatthet i fokus till att nu reglera barns rätt i egen sak då de utsätts för/bevittnar våld.

Betänkandet är väl genomarbetat och därmed i sig ett viktigt kunskapsunderlag för det kommande arbetet med att utveckla kunskapen om och synen på barn som lever med våld och vilka behov och rättigheter dessa har.

Ett stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende är även en angelägen jämställdhets- och integrationsfråga. Regeringens sjätte jämställdhetspolitiska delmål är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. En stor majoritet av de som placeras i skyddat boende är kvinnor och barn medan våldsutövarna nästan uteslutande är män. Cirka 70 procent av barn och kvinnor som vistas i skyddat boende har utländsk bakgrund.

Sammanfattningsvis anser Jämställdhetsmyndigheten att utredningens förslag bidrar till ökat genomslag för de jämställdhetspolitiska målsättningarna.

Synpunkter på utredningens förslag

Förslag 5.1 Skyddat boende ska regleras i SoL

Jämställdhetsmyndigheten ser flera fördelar med att reglera skyddat boende för våldsutsatta i SoL. Det tydliggör att det är socialnämnden, eller den nämnd som ansvarar för socialtjänstfrågor, som ansvarar för insatsen samt att en utredning och riskbedömning ska ligga till grund för beslutet.

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar även det förslag till tillägg i 6 kap. 2 § SoL om att det är kommunen som ansvarar för att det finns skyddat boende

att tillgå. Det är ett viktigt förtydligande av ansvarsfrågan och kommer troligen bidra till att fler vuxna och barn erbjuds insatsen skyddat boende vid våldsutsatthet. Socialtjänsten är skyldig att utan dröjsmål inleda utredning av våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld när detta kommer till myndighetens kännedom. Förslaget innebär att möjligheten för barn ökar att uppmärksammas i egen rätt. Det blir också tydligare att barn har rätt till eget skydd om den vuxna våldsutsatta inte önskar insatsen skyddat boende.

Jämställdhetsmyndigheten stöder förslaget om att barn, som den våldsutsatta inte är vårdnadshavare för, inte kan få insatsen skyddat boende tillsammans. Jämställdhetsmyndigheten vill dock påtala att alla barn i ett hem där det förekommer våld har rätt till utredning och riskbedömning och skydd om så krävs. Den vägledning som Socialstyrelsen föreslår ta fram bör innehålla vägledning i dessa fall.

Förslaget om att tydliggöra kommunens ansvar med ett tillägg i 2 a kap. 4 § SoL för våldsutsatt och dennes eventuella barn vid placering i en annan kommun kommer att få stor betydelse för kontinuitet och trygghet för våldsutsatta barn och vuxna. Jämställdhetsmyndigheten vill påpeka att detta kan få betydelse för fler än endast de vars bosättningskommun inte är klarlagd. Idag råder osäkerhet om hur regelverket ska tolkas vad gäller ansvarsfördelning. Detta leder till en otrygg situation för våldsutsatta vuxna och barn i behov av skyddat boende.

Jämställdhetsmyndigheten vill understryka det utredningen påtalar om asylsökandes särskilda utsatthet då de utsatts för våld. Rätt till insatsen skyddat boende för asylsökande är av största vikt. Många gånger finns barn involverade i dessa situationer och den lösning till skydd som idag i hög utsträckning tillämpas är inte minst ur ett barnrättsperspektiv olämplig. De asylsökande som är i behov av insatsen är ofta i en mycket utsatt situation och i behov av särskilt stöd. Detta gäller inte minst då det till exempel handlar om hedersrelaterad våldsutsatthet eller hbtqi- personer som utsätts för våld.

Förslag 5.2 Definition av skyddat boende

En definition enligt förslaget bedöms kunna leda till en större rättssäkerhet för våldsutsatta vuxna och deras barn då såväl myndigheter som den som utsätts får ett klagörande om vad insatsen innebär. En definition kommer även att stärka rättssäkerheten för de allra mest utsatta, till exempel asylsökande och deras eventuella barn.

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar förslaget om en bred definition av skyddat boende. Utredningen påpekar att skyddet inte endast ska erbjudas vuxna och barn som utsatts för våld i nära relationer utan även andra våldsutsatta. Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (*Makt, mål och myndighet* Skr. 2016/17:10 kap 5) tydliggör vilka ytterligare grupper som kan komma i åtanke, inte minst vuxna i prostitution och människohandel och deras eventuella barn. Många barn befinner sig i en mycket utsatt position då deras vårdnadshavare utsätts för till exempel exploatering i någon form och har samma rätt som andra barn till skydd i egen rätt.

Förslag 5.6 och 5.7 Skyddat boende som insats till barn och möjlighet för barnet att få beslut om insatsen skyddat boende.

Socialstyrelsens föreskrift *Våld i nära relationer* (SOSFS 2014:4) konstaterar att barn har rätt till skydd mot våld med utgångspunkt i utredning och riskbedömning. Förslaget om att skyddat boende regleras som insats i SoL kommer att göra detta möjligt. Den nya regleringen bidrar till ett tydliggörande av att barn är egna rättighetsbärare.

De ändringar som föreslås i 6 kap. FB om att nämnden ska kunna placera ett barn tillsammans med en vårdnadshavare enligt den föreslagna nya bestämmelsen i SoL på ett skyddat boende utan den andra vårdnadshavarens samtycke kommer att få avgörande betydelse för barns möjligheter till skydd i egen rätt. Möjligheten att nämnden ska kunna fatta beslut om ändrad skolenhet innebär att barn kan skyddas mot våld, oavsett om de behöver byta kommun för att få skydd och att deras skolplikt och rätt till skolgång

enligt skollagen (2019:800) inte åsidosätts. På samma sätt är det av yttersta vikt att barn får sina behov av sjukvård eller liknade tillgodosedda oavsett var i landet de placeras för att få skydd tillsammans med vårdnadshavaren.

Det förslag om att socialnämnden ska få besluta om uppföljning av barn efter boendetiden är av stor vikt för att säkra barns rätt till en uppväxt fri från våld.

Utredningen föreslår vidare att Socialstyrelsen i samverkan med Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ska utveckla en modell som förbereder barnet för umgänge med den våldsutövande föräldern, om det är till barns bästa. Jämställdhetsmyndigheten önskar att även Barnafriad vid Linköpings universitet involveras i arbetet med framtagandet av föreslagen modell. Jämställdhetsmyndigheten vill påtala att barns rätt till en uppväxt utan våld behöver vara vägledande i varje beslut gällande vårdnad, boende och umgänge. Jämställdhetsmyndigheten vill med anledning av detta påpeka att under den tid som ett barn är placerat i skyddat boende till följd av att barnets vårdnadshavare är våldsamt och hemmiljön bedöms som olämplig kan det inte vara till barnets bästa att umgänge med denna vårdnadshavare förekommer. Det är samhällets ansvar att tillse att barn inte riskerar att utsättas för våld eller hot om våld vid umgänge med den vårdnadshavare som utövat våld.

Jämställdhetsmyndigheten vill påpeka att det är av yttersta vikt att det tydligt framgår vad som menas med barnets bästa i dessa fall såsom skyddsaspekten, barnets behov både fysiskt och psykiskt med mera. Lagtextens lydelse i FB med förarbeten om vad som är barnets rätt i allmänhet och vad barn ska skyddas ifrån behöver förstärkas. Det är viktigt att konkretisera vilka omständigheter som kan tas i beaktande vid bedömning av vad som är barnets bästa i just dessa fall.

Den vägledning som Socialstyrelsen föreslås ta fram behöver ge tydlig vägledning om vad som är barnets bästa.

Förslag 5.10 Information till barn om deras rättigheter

Jämställdhetsmyndigheten välkomnar förslaget om att det bör tas fram informationsmaterial till barn i skyddat boende. Jämställdhetsmyndigheten anser att det är angeläget att Barnafriad vid Linköpings universitet involveras i detta arbete.

Förslag 5.11 Stärkt kunskap om barn i skyddat boende

Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till att involveras i uppdraget om kompetensstöd till kommuner och landsting i fråga om våld i nära relationer och där förslaget är att kunskap om barn i skyddat boende ska ingå. Jämställdhetsmyndigheten ser ett nära samband med myndighetens uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (S2018/01831/JÄM (delvis))

Genom samverkan i båda dessa uppdrag ser Jämställdhetsmyndigheten flera synergieffekter, inte minst vad gäller att den kunskap som erbjuds till yrkesverksamma och studenter får samma innehåll.

Jämställdhetsmyndigheten vill påtala berörda professioners behov av stöd vid införandet av den nya regleringen. Idag kan professionella få stöd genom Kvinnofridslinjen vid Nationellt centrum för kvinnofrid och Nationella kompetensteamet i Östergötland i ärenden som rör våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa funktioner kan utgöra ett komplement, vid sidan av den vägledning som tas fram och de utbildningsinsatser som föreslås, då den nya regleringen införs.

Övriga synpunkter

Frihet från våld är en fråga om jämställdhet, inte minst ur ett barnrättsperspektiv. Alla barn ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet, våld omöjliggör detta. Jämställdhetsmyndigheten vill påtala politikernas och chefernas ansvar för att prioritera och omsätta förslagen i praktiken. En omfördelning av resurser är av största vikt för att socialtjänsten

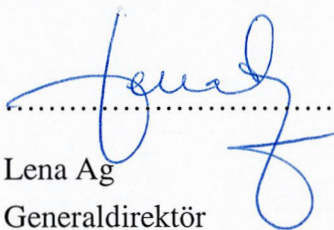
REMISSVAR

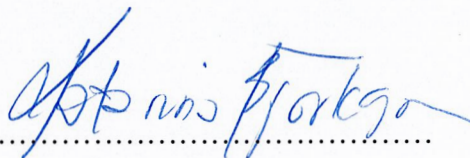
2018-05-09
Diarienum: 162

ska kunna följa regelverket. Detta är ett sätt att jämställdhetsbudgetera då våld i nära relationer främst drabbar kvinnor och barn.

Jämställdhetsmyndigheten utgår från att Inspektionen för vård och omsorg även kommer ha tillsynsansvaret inom området med syfte att kontrollera och följa upp hur föreslagna lagändringar tillämpas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lena Ag efter föredragning av utredare Katarina Björkgren

Lena Ag
Generaldirektör

Katarina Björkgren
Kvalificerad utredare